

Haur-liburutegien garrantzia

Iñaki ZUBELDIA

Sarrera

Haurren jakin-mina inguru guztia zurrupatzen duen makina zurgagailu edo aspiradora baten antzekoa da. Dena jakin nahi du, dena espermentatu, gauza guztien zergatia eta funtzionamendua ikertu: inguruan duen guztia haztatu, kontrolatu, maneiatu eta bere ezagutzen zakutoan gorde. Horrek haurren adimena irekitzen du, bere jakintza esparrua zabalduz eta pertsonaren ahalmen kognitibo, emozional, espazial eta psikomotoreak garatuz eta hedatuz. Eta gaur egun hainbeste alpatzen den inteligentzia emozionala ere ez da haurren jakin-min eta espermentazio ahaleginetatik urruti gelditzen. Haurrak laztanak, ferekak, hitz goxoak, astindu maitekorrak jasotzen ditu eta abesti eta hitz-joko samur eta atseginak entzuten. Horrek denak haurrari oreka eta asetasun emozional hordigarri bat eragiten dio eta besteekin komunikatzeko gogoia eta besteen losintxeekin eta enbustekeriekin zoriontsu izateko barne-bulkada, desira, irrika piztuko zaio.

Bi urte inguruan, haurra konturatzen da besteekin komunikatzeko gai dela. Gauzak hobeto ulertzen dituela eta besteei ere bere mezua ulertarazten diela, erdi totalka edo trapu-mingainez adierazten dienean.

Denbora horretan haurra liburu irensele bihur daiteke, animalien rudiak edo argazkiak dituzten liburuak erakusten bazaizkio, edo traktoreak, panpinak, itsasontziak eta abar dituzten materiala eskaintzen bazaio. Askok gustatzen zaizkie baita ere, barruan irudi mugikorrek

edota ukimen sentsazio bereziak dituzten materialak: katu-ilea, hegazi-lumen leuntasuna, ahuntz-larruaren zakartasuna...

Adin honetatik aurrera, maite dituzte baita ere haur txikiak protagonista dituzten liburuak, TEO edota TXOMIN eta KATTALIN bildumak, adibidez.

Eta laster ipuinen munduak erakarmen bizia sortuko du haurren buru-bihotzetan. Egia esan, hasieran ahoz kontatutakoak biziagoak egingo zaizkio eta hauek nahiago izango ditu, baina gerora irakurritakoak ere gustura entzungo ditu, behar bezalako intonazio eta bizitasunarekin irakurtzen bazaizkio.

Sara C. Bryantek, haurren psikologia hain ondo ezagutzen duen emakumeak, liburu zoragarri bat dauka *Ipuinak kontatzeko artea* izenburua duena eta bertan honelako gauzak esaten ditu ipuinei buruz:

«Zer da ipuina? Ipuina, batez ere eta funtsean, arte obra bat da, eta bere zeregin nagusia bide artistikoetatik barrena ibiliko da...»

(...)

Narrazio eder baten egitekoa, estatua edo margolan eder batena bezalaxe, atsegina ematea da. Bizitzaren prozesuaren barruan bere eginkizuna alaitasuna eskaintzea da. Eta alaitasunak sortzen duen ondorioa izpirituaren esnatze horixe da, benetan ederra den edozeren aurrean pizten den pertzepzio hori.

(...)

Arte obra bat da narrazioa eta umeari eskain diezalokeen zerbitzurik handiena edertasunaren sentimendu eternalera dei egitea da. Honen eraginez gizakion arima aurkikuntza berrietara bultzatua sentitzen da, aurkikuntza hauek lagunduko baitote garapen armoniatu bat izaten.»

Eta, honetaz gain, ipuina bizitzarako irakaspen bat da. Bizitzako zailtasunak eta gorabeherak islatuta aurkitzen dituzte ipuinetan eta haurrek beren bizitzarekin lotzen dituzte kontakizun hauek. Ipuinen munduan egoera eta pertsonaia fantastikoak ikusten dituzte, bizitza bera bezain egiazkoak diren arriskuak eta etsaiak, baina hauetatik onik ateratzeko gai diren pertsona indartsu eta bizkorrek ere badaudela ikusten dute. Ametsetako leku zoragarrietara bidaiatzen dute

ipuien bitartez, gauza harrigarriak gerta daitezkeen tokietara. Euren fantasiak ez dauka mugarik eta maitagarritz, ogroz, sorginez, aztiz, mamuz, galtzagorritz, iratxoz... elikatzen da.

Sara C. Bryant-ek honela dio:

«Uste dut esan daitekeela umeek biziki maite dituztela maitagarrien ipuinak, eta hori bera bakarrik nahiko arrazoi da beste batzuen bila ibili beharrik ez izateko. (...)

Atea itxiezalozue eta herentzia eskubidez zor zaion zerbait kenduko diozue umeari, antzinako umeekin elkartzan duen eta bere beharrei haien bezalaxe erantzuten dion zerbait garrantzitsua lapurtuko diozue.»

Horregatik oso garrantzitsua da umeen bizitzako lehen urte hauetan ipuin mitologikoak eta miresgarriak kontatzea (Tartalo, sorginak, maitagarriak, laminak, jentilak... eta antzeko pertsonaiak azaltzen dituzten ipuinak), baita ere animalien ipuinak, alegiak, parabolak..., pertsonaia herrikioen kontakizunak (Pernando amezketarra, Fernando plaentxiarra, Mattin Mottela, Juan Soldau...), ogroen, herensugeen, trollen, iratxoan... ipuinak.

Laburbilduz esan genezake Perrault, Grimm Anaiak, Andersen, Barandiaran, Azkue, Mayi Ariztia, Jose Mari Satrustegi, Juan Manuel Etxebarria eta antzeko biltzaileek jasotako ipuinak guztiz gomendagarriak direla, gure arbasoengandik datorren ondare aberatsa delako, herriaren memorian betiko galduta gelditzeko arriskutik salbatua izan dena.

Haur-liburutegien garrantzia

Haur-liburutegiak, ondo antolatuta daudenean, txoko erakargarri eta atseginak dira umeentzat. Han beren fantasia aseko duen materiala aurkitzen dute: maitagarriak, sorginak, ipotxak, piztia beldurgarriak eta pertsonaia hunkigarriak, piratak, herensugeak, printzesak, heroi miresgarriak, hiltzaile ankerrak, banpiroak...

Eta haur-liburutegi baten egitekoa haurra txoko horietara erakartzea da. Horretarako, ondo egituratuta egon behar du, liburuak egoki eta erraz aurkitzeko moduan sailkatuta, haurren begietatik geru... Bestalde, liburuzaina pertsona atsegina eta haurrek gertukoa

sentitzen dutena izango da. "Señorita Rottermeyer" edo "gizajalea"ren antzekoa bada, haurrak uxatu egingo baititu, erakarri beharrean.

Haur-liburutegi atseginak ikusi izan ditut eskoletan ere, Katalunyan. Han, astean behin gutxienez, haurrek beren gustuko liburua aukeratzen zuten eta ordubate pasatzen zuten irakurketa librean, atseginezko irakurketan, ikasgelan bertan eta ikastorduen barruan, ondoren liburu horri buruzko inolako ariketa akademikorik egiteko obligaziorik gabe. Irakurketa horixe da, norberak atseginez eta inolako obligaziorik gabe egiten duen ariketa plazer-emailea edota kezkak sortuko dizkizuna edo beldurra eragin edota barre eginaraziko dizuna.

Ipuinen mundua ezagutu baldin badu, haurra nekez geldituko da axolagabe istorio zirrargarri baten aurrean. Bihotzean kilimak, kezka, zirrara, hunkipena, poza, pena, samina, atsegina... sentituko ditu. Eta horixe da ipuinen egitekoa, umeen sentimendu mundua asintzea eta bizitzako hainbat gertakizun eta istorioekin dibertiaraztea, ikasgaraztea, beldurra edo ziurtasuna sentiaraztea, negar edo barre eragitea... Horregatik, ipuin klasikoak eta, oro har, ipuin on eta egokiak haurtzaroan entzun dituen umea istorio-zale izateko bidean jarritako umea izango da. Ez zailo hainbeste kostako ahoz kontatutako ipuinetatik irakurritako ipuinetara salto egitea. Honetan, gurasoek ere badute beren eragina. Gurasoek ipuinak maitekiro kontatzen eta irakurtzen badizkiete euren haurrei, hauek ipuinetara eta istorioetara zaletuko dira modu natural batez. Bestalde, oso garrantzitsua da umeak bere gurasoak irakurtzen ikustea eta gehiago oraindik, irakurritz dibertitu egiten direla sentitzea. Eva Janikovszky-k oso ondo deskribatzen du haur batek zer sentitzen duen gurasoak pozik irakurtzen ikusten dituenean. Emakume honek 2001. urteko Haur Liburuaren Nazioarteko Egunerako testu zoragarri hauxe idatzi zuen:

Liburuetan dago dena

Zer dago, bada, liburuetan? Horixe galdetzen nion neure buruari hiruzpalau urte besterik ez nituela, aitona-amonen liburu dandan, nire aulkitxon, uzkuriturik egoten nintzenean. Amona kaxen atzean esertzen zen; ama, erakusmahaiaren beste aldean, erosleen zain egoten zen. (...)

Ez uste aspertuta egoten nintzenik!

(...)

Nire etxean denek irakurtzen zuten: amak, aitak, aitona-amonek. Haien buruak liburu gainera makurturik ikusita, batzuetan irribarre egiten zutela, beste batzuetan serio ipintzen zirela eta beste batzuetan orrialdea arreta handiz pasatzen zutela ikusita, neure buruari galdetzen nion ea non ote zebiltzan orduan. Hitz eginez gero, ez zidaten entzuten; azkenean, begiratzen zidatenean, bazi-rudien urruneko leku batetik zetozela.

Zergatik ez ninduten beraiekin eramaten? Zer ote zegoen liburuetan? Zein ote zen esaten ez zidaten sekretua?

Hurrena irakurtzen ikasi nuen, eta aurkitu nuen liburuen sekretua: hantxe zegoen dena; ez bakarrik amandreak, iratxoak, printzesak eta sorgin gaiztoak; han geunden zu eta ni, geure poz eta kezka guztiekin, geure irrika eta saminekin; hantxe dago ona eta txarra, egia eta gezurra, izadia, unibertsoa; hori guztia sartzen da liburuetan. Zabal ezazu liburua, eta bere sekretu guztiak erakutsiko dizkizu.

EVA JANIKOVŠKY (egokitua)

Eta hobe da oraindik aitak edo amak txikitatik haur liburutegira laguntzea eta hango txokoak eta sekretuak umeari erakustea. Hone-la, haurrak sentituko du bere gurasoek maite dutela toki hura eta, gainera, toki hark altxor ezkutu eta ballotsuak gordetzen dituela, bere gurasoek maitatzen dituzten altxorak. Gurasoen laguntzarekin bere adinari dagozkion liburuak non egoten diren ikasiko du; eta handik hartzen eta liburu horiekin gozatzen. Gero jakingo du haur liburutegia bere bigarren etxea bezalako toki bat dela, lasai eta konfiantzaz egon daitekeena eta hango arduraduna edo arduradunak berari laguntzeko dauden pertsona atseginak direla. Puntu hau ere oso garrantzitsua da, haurra gustura eta lasai senti dadin leku magiko horretan. Liburuek barruan daramaten magia hori sentitu behar du umeak eta aldi berean leku magiko horretan konfiantzazko pertsonak, bera babes-tuko eta berari lagundu eta erakutsiko dioten pertsonak ere badaudela sentitu behar du. Horrela kezkarik gabe, lasai eta gustura hurbilduko da haurra hainbeste misterio gordeta dauden txoko berezi horretara.

Eredu aipagarri bat: Tolosako haur liburutegia

Badira dagoeneko bederatzirte urte Tolosako haur liburutegia liburutegi orokorretik bereizita martxan dagoela. Garai batean liburutegi orokor bat zegoen Kultur Etxeko lehenengo eta bigarren solairuan. Han umeen eta helduen liburuak zeuden eta bere zerbitzua eskaintzen zuen garai hartako antolaketak eta bitartekoek posible egiten zuten modurik egokienean.

Gero, helduen liburutegia Aranburu jauregira eraman zuten, gaur egun dagoen kokalekura. Eta haur liburutegia bakarrik geratu zen Kultur Etxeko lehenengo solairuan. Hasieran, Susana Larre izan zen langile bakarra, Tolosako udalak enpresa bat kontratatu baitzuen haur liburutegiaz arduratzeko eta enpresak Susana izendatu zuen lan hori betetzeko.

Hasiera batean, gauzak nahiko egoera nahasian zeuden eta pixkana-pixkana gauzak antolatzen eta haur liburutegia hornitzen eta kudeaketa sistema modernoak aplikatzen hasi behar izan zuen arduradun berriak.

Geroago, laguntzaile bat eskaini zion Tolosako udalak liburutegiaren funtzionamendu erdi prekarioaz eta erabiltzaileen mugimendu izugarriaz jabetu ondoren. Laguntzaile hau Lourdes Agirrezabala izan zen, gaur egun ere Errota eraikineko haur liburutegi berrian jarraitzen duen liburutegiko laguntzailea. Eta duela gutxi, bigarren laguntzaile bat ere jarri du lanaldi osoz Tolosako udalak liburutegien martxa egokiagoa izan dadin. Laguntzaile berri hau Miren Lazkano da, baina ez da oraindik ofizialki haur liburutegiko langilea, Aranburuko helduen liburutegian ere lanean aritzen baita.

Haur liburutegiaren modernizatze prozesu hau dena hobeto azalduko digu geroago Susanak berak, idatziz emango dugun elkarrizketan.

Antolaketa berri hau gauzatzeko, helburu batzuk markatu zizkion Tolosako haur liburutegiak bere buruari. Hauek dira helburuak:

- Haurrek eta helduek kultura, informazioa eta aisia dohainik eskuragarri izango dutela bermatzea.
- Haurren irakurzaletasuna txiki-txikitatik sustatzea, batez ere, eskolan eta etxean irakurtzeko pizgarririk jasotzen ez dutenena. Aukera onena eta anitza egiteko ahalmena izan dezaten hezitzea.

- Herriari buruzko ezagutza bultzatzea, bertako kultura, historia, artea, jendea eta egiten diren ekintzen berri emanez.
- Haurren eta gazteen sorkuntza eta irudimena sustatzea, pertsona bizi eta irizpidedun bihur daitezen.
- Haurraren jakin-minak eta kezkek asetzeko eta dokumentatzeko edozein baliabide eskura jartzea.
- Haurrak informazioa eskuratu eta erabili ahal izateko behar dituen teknologia berriak eskaintzea eta hauen erabilera erakustea.
- Heziketarako euskarri izatea, bai modu autodidaktan bai arautuan. Herriko eskoletako liburutegien faltan, eskoletako ekintzen euskarri izatea.
- Herriko eskolekin harremanak estutzea.
- Heziketa lanetan dabiltzan guraso, hezitzaile eta beste profesionali behar dituzten baliabideak eskuragarri jartzea.
- Haurra aisiaren erabilpenean heztea eta herriko bizitzara hurbiltzea, bere jakin-min eta kezka berberak dituzten beste haurrak ezagutzeko aukera eskainiz.
- Herriko ekintzen euskarri izatea.

Helburu hauek betetzeko zerbitzu ugari eskaintzen ahalegintzen da haur liburutegia. Hemen argitzea komeni da orain arte liburutegi honek 0-14 urte bitartekoentzat eskaintzen zuela zerbitzua eta hemendik aurrera 0-16 urte bitartekoentzat eskainiko duela.

Hauek dira Tolosako haur liburutegiak gaur egun eskaintzen diren zerbitzuak:

— Erabiltzaile bereizientzako hainbat gune:

Txiki txokoa: Gurasoek lagunduta, Oti 5 urtera bitarteko haurrentzako zerbitzua.

Irakurgela, hemeroteka, komikiteka, ezagutza txokoa.

Gazteei zuzendutako fondoa (12-16 urte): Irakurzaletasuna galtzeko arrisku handia duen adin taldea da, beraz, liburutegiak arretaz hartu beharreko erabiltzaile multzoa da. Komikiak eta aldizkariak (Hemeroteka) dituzte gogokoen, eta haurrengandik bereizitako gunea behar dute.

Tolosako tokiko bilduma: Tolosari buruz bildutako material guztia antolatu eta gune berri bat sortuko da, herriari buruzko informazio gunea izango dena. Edonolako euskarriak eskainiko dira: esku-orriak, bideoak, diskoak, liburuak, aldizkariak, ...

Gurasoen txokoa: guraso eta irakasleei zuzendutako fondoak. Hauek behar duten informazio gunea izango dute.

- **Mediateka eta Fonoteka:** zerbitzu berri honen bidez liburutegiko ikus-entzunezko materiala (CDak, bideoak eta abar) kontsultatzeko aukera emango da; besteak beste, musika zutik entzuteko aukera izango dute haurrek.
- **Infoteka Mikroteka:** alde batetik, Interneten kontsultatzeko aukera (eta kontsultak egiteko beharrezko ezagutzak) emango dira, eta bestetik, ofimatika zerbitzua emango da, testuak, datu-baseak eta kalkulu-orriak sortzeko eta erabiltzeko aukera. Horrez gain, inprimatzeko, grabatzeko edo eskaneatzeko zerbitzuak ere emango dira.
- **Euskarri berrien mailegua:** Orain arte liburuak eta ikus-entzunezko materialak mailegatu dira; orain eskaintza zabaldu eta CDak eta CD-ROMak ere mailegatuko dira.
- **Liburutegiko katalogoa OPAC** sisteman egongo da, hau da, zuzenean kontsultatu ahal izango dira liburutegiko fondoak, eta gainera, Eusko Jurlaritzako ELSN sarean dauden liburutegien katalogo guztiak ere bertan kontsultatu ahal izango dira. Internet bidez maileguak berriro eta eskaerak, erreserbak eta iradokizunak egiteko aukera emango da.
- **Liburutegien arteko mailegua:** Eusko Jurlaritzako Udal Liburutegi Sistemaren barruan dauden liburutegietako liburu, disko eta abarrak erabiltzaileek behar dituztenean maileguan eskatu ahal dira.
- Mailegatutakoak bueltatzeko **24 orduko zerbitzua**. Maileguan hartutako gauzak edozein ordutan bueltatzeko aukera ematen da.
- **Irakurzaletasuna sustatzeko ekintzak:** Ipuinaren ordua (ipuin kontalariak), antzerkiak, poesia emanaldiak, erakusketak, hitzal-diak, topaketak, ...

Eta hauek dira etorkizunean eskaini nahi diren zerbitzuak:

- **Eskolei egindako eskaintza** handituko da: bisitak, gidak, erakusketak, ...
- **Erabiltzaileen prestakuntza**: OPACa eta liburutegiko beste zerbitzu eta baliabideak egoki erabiltzeko behar diren ikastarotxoak eta azalpenak eman beharko dira.
- **Haur liburutegiko web gunea**: Katalogoaz gain, liburutegia Interneten izango da: zerbitzuen berri, harremanetarako txokoa, eta Interneteko umeentzako baliabideen gida eskainiko da.
- **Liburu-sorten mailegua**: Tolosako hirigunetik urrun dauden auzoetako haurrek ere liburutegiko zerbitzuez baliatzeko modua izango dute: Amarotz, Bedaio, Aldaba, ...
- **Bibliopiszina**: Udan haurrak liburuak dauden lekura ez ezik, liburuak haurrak dauden lekura hurbiltzeko zerbitzua, Usabal polikiroldegi berrian.

Tolosako haur liburutegiak ezaugarri bereziren bat badu, hori dinamismoa da. Jende ugari mugitzen da eta den-denak irakurle finak ez badira ere eta guraso batzuentzat haur liburutegia ludoteka antzeko zerbait bada ere, non bertan umeak utz daitezkeen, esan beharra dago mailegu ugari egiten direla liburutegi horretan. 2005. urtean, 18.416 mailegu egin ziren, horietatik 8.229 bideo, 5.821 liburu euskaraz, 4.178 erderaz, 76 ingelesez eta bestelako materialak 112.

Aurtengo datuak oraindik ez daude horren argi desglosatuta, baina bisitarien kopurua izugarria da: 27.793 bisitari izan ditu Tolosako haur liburutegiak. Gogoan izan Tolosak 18.000 bizilagun inguru dituela.

Datuak bere horretan hotzak izaten dira, baina zerbait adierazten dute. Eta Tolosako datuek bizitasuna, mugimendua, dinamismoa adierazten dute. Datu hauek denak eta Tolosako haur liburutegiaren funtzionamendua hobeto ulertzearren, Susana Larre arduradunari elkarrizketa egin diogu. Hementxe duzue elkarrizketa horren emaitza.

ELKARRIZKETA

Elkarrizketatzailea: Iñaki Zubeldia (I. Z.)

Elkarrizketatua: Susana Larre (S. L.)

I. Z. Susana, Tolosako haur liburutegiko arduraduna. Azal ezazu zeure burua jendeak jakin dezan zu nor zaren.

S. L. Susana Larre naiz. 1991n egin nituen Salamancan Bibliotekonomia eta Dokumentazioa ikasketak. Eta, ikasi ahal, konturatu nintzen gustuko nuela. Bestalde, haur munduak betidanik erakarri nau. Begirale izan naiz aisialdiko talde batean eta karrera ikasten ari nintzela konturatu nintzen gustuko nituen bi gauza hauek uztartu ahal nituela haur liburutegian: alde batetik haur mundua eta, bestetik, liburutegiaren mundua. Horrexegatik, ikasketen azkeneko urtean erabaki nuen nire memoria haur literaturari eta irakurketaren sustapenari buruz egitea. Lanean hasi eta hasiera batean Donostian izan nintzen lanean, baina gerora Tolosara joateko aukera izan nuen, haur liburutegia antolatzeraz, eta hementxe naukazu.

I. Z. Noiz eta nola hasi zinen Tolosako haur liburutegian lanean?

S. L. Tolosan duela 9 urte hasi nintzen. Helduen liburutegia Aranburu jauregira eraman zuten eta helduen eta haurren liburutegia zegoen tokian, hau da, Kultur Etxean, haur liburutegi bat sortu nahi zuten. Horretarako enpresa bat kontratatu zuten eta enpresa horrek ni hartu ninduen. Hasieran, biltegi bat aurkitu nuen, haurrentzako liburuekin, baina nahiko nahasia eta hutsu-
ne ugarirekin.

Baliabide gutxirekin hasi ginen horri buelta ematen. Biltegi horretako paretak margotu genituen, kolore atseginak erabiliz. Mobiliarioa aldatu genuen, plataforma batzuk jarri, puff batzuk eta jarleku egokiak eta mahai txikiak. Eta liburu berriak erosten hasi ginen, batez ere irudi liburuak, falta baitziren.

Eta gero, katalogazio lanari ekin genion. Bildumaren katalogo osoa eguneratu eta automatizatu beharra zegoen. Pixkanaka tolosarrek jakin zuten haur liburutegia funtzionamenduan zegoela eta jendea etortzen hasi zen. Kultur Etxeko ikastaroetara zetorren jendea liburutegia ezagutzen hasi zen, eta poliki-poliki

berria ahoz aho zabalduz joan zen: haur liburutegiak liburu eta ipuin politak eskaintzen zituela.

Horrela pasatu dira zortzi urte eta egun, liburutegiak hainbeste teko arrakasta duenez eta hainbeste erabiltzen den zerbitzua denez, Errotako proiektua sartu zenean, haur liburutegia aukeratu zuten bertarako.

I. Z. Zein egoeratan zegoen haur liburutegia?

S. L. Liburutegia antolatzen hasi nintzenean, antolaketa minimo bat bazegoen. Garai horretan erabaki zen Donostiako haur liburutegian erabiltzen zen klasifikazio sistema erabiltzea. Donostiako liburutegia ezagutzen nuen erabiltzaile eta langile bezala, beraz, ez zitzaidan oso zaila egin sistema horri jarraitzea. Eta banekien Donostian ondo funtzionatzen zuela, beraz, sistema bera jarraitzea erabaki nuen.

I. Z. Nolakoak izan ziren aurreneko hilabeteak?

S. L. Leku gutxi genuen. Donostiako haur liburutegiak bi txoko izan arren, 0-5 urtekoentzat txiki-txokoa eta 5-7 urtekoentzat beste irakur gela bat, guk ez genuen horretarako nahiko lekurik eta bi gune bereizi genituen:

Alde batetik, literatura jarri genuen, 0-7 urte bitartekoentzako liburuak gurditxo txikietan, eta apaletan zortzi urtetik gorakoentzako literatura, gaika ordenatuta (poesia, antzerkia, nobela, fantasia, misterioa, bizitzako gertakizunak, abenturazkoak, liburu historikoa, etab.). Gune horretan komikiak, aldizkariak eta gurasoentzako liburuak ere jarri genituen.

Eta bestetik, ezagutza txokoa sortu genuen, entziklopedia eta gai ezberdinei buruzko liburuekin: fisika, matematika, historia, eskulanak eta gainontzekoak. Gune horretan umeek etxeko lanak eta eskolako lanak egin ahal zituzten. Ume batzuek gune hori informazioa bilatzeko erabiltzen dute eta beste batzuek, besterik gabe, etxeko lanak egiteko. Berez, haur liburutegia informazio leku izan behar bada, ez etxeko lanak egiteko toki soil bat, baina garai hartan, uztea erabaki genuen eta oraindik ere uzten dugu, izan ere, gai horretan hutsune bat dagoelako. Eskolako liburutegiaren egitekoa da hori, baina eskolako liburutegiek ez dutenez 5etatik 8etara funtzionatzen, azkenean, haur liburutegiak hartu behar izan du eginkizun hori.

- I. Z. Nola hasi zinen antolatzen haur liburutegia? Zein irizpiderekin?
- S. L. Hasieran, bildumaren parte handiena liburuak ziren. Haur liburutegira iritsi nintzenean oso bideo gutxi genituen, denera hogeiren bat egongo ziren. Baina, denborarekin bideo ugari erosi ditugu eta egun, ikus-entzunezkoen bilduma ederra dugu. Eta eskaintza horrek jende asko erakarri du. Nahiz eta denekin ez duen funtzionatu, bideo erabiltzaile bezala hasi ziren asko azkenean liburu erabiltzaile ere bihurtu dira. Irakurzaletasuna bultzatzeko tresna ederra izan da.
- I. Z. Gerora zein bilakaera eraman du haur liburutegiak?
- S. L. Liburutegia ezagutzera ematea eta irakurzaletasuna bultzatzea izan da helburua. Helburu hori betetzen lagundu duen beste ekintza garrantzitsu bat ipuin kontaketak eskaintzea izan zen. Horrek ere jendea erakarri zuen eta garrantzia eman zion liburutegiari. Geroago, urte betera edo bi urtera, eskolekin harremanetan jartzen hasi ginen eta horrek ere lan asko sortu zigun, baina erabiltzaile gehiago erakarri zituen. Eta horrela, pixkanaka-pixkanaka, haur liburutegia zerbitzu arrakastatsu bat bihurtu da. Oso emaitza onak ditugu urte bukaerako datuei erreparatzen badiegu. Nire ustez, jendeari arreta egokia ematen ahalegintzea horixe da sekretua, erabiltzaileei entzutea eta eskatzen digutena kontuan hartzea eta ahalik eta azkarren eskaintzea. Beti ezin da hori bete, baina gutxienez ahalegina egin behar da. Bestalde, herriko eskolekin sortu ditugun harremanak eta elkarrekin egindako lanak asko lagundu dio haur liburutegiaren funtzionamenduari.
- I. Z. Noiz arte aritu zinen bakarrik eta noiztik daukazu laguntzaile bat?
- S. L. Hasieran ni bakarrik nengoen, eta egunean lau orduz besterik ez. Oso gogorra egin zitzaidan beti ito beharrean bainenbilen. Tolosan aurkitu nuen biltegiari buelta eman nahi nion, baina ez nintzen iristen. Jendea liburutegira etortzen zen, nire ustez, oraindik liburutegia horretarako prestatu gabe zegoenean, baina ezin zen itxi barruko lanak egin ahal izateko, eta orduan eskatu nuen laguntza. Ordutegia luzatu zidaten, baina hala ere ez nintzen iristen. Aranburu liburutegian zegoen laguntzailea etorri zen niri laguntzera lanean hasi eta handik bi edo hiru

urtera, baina tartetan helduen liburutegian eta tartetan gurean aritu behar zuen eta ez zen guretzat nahikoa. Duela bost urte, liburutegi laguntzaile bat kontratatu zen lau ordurako haur liburutegian lan egiteko.

- I. Z. Kultur Etxeko haur liburutegian, azken urteetan, umeen eta gaztetxoek mugimendu izugarria egon zen? Nola lortu zenuten haurrak zuen txokora erakartzea?
- S. L. Egia esan ez daukagu formula magikorik. Giza baliabide gutxi-rekin, liburutegia ahal izan genuen bezala jarri genuen mar-txan, baina ez nik nahi nuen bezala. Ez genuen umeentzako ordenagailurik ezta CD-ROMik ere, hutsune asko genuen. Bai-na erabiltzaileek iradokizunak egiten zituztenean, eskatutakoa eskuratzen ahalegin handia egiten genuen, liburutegira zeto-zen guztiei erantzun bat ematen saiatu izan gara. Eta bestalde, eskolaren batek zerbait behar zuenean edo proposatzen zigu-nean, beti prest egon gara. Gaur egun liburutegian zerbait antolatzen denean, haiek dira publizitate gehien egiten digute-nak. Nire ustez jendeak gure jarrera ikusi du eta horrek gure gabeziak eta hutsegiteak barkatzera eraman du: jende-ilarak, desordena, hanka sartzeak, eta abar.
- I. Z. Orain Errotako etxe eraberrituan zaudete, zentrotik pixka bat aparte. Nabaritu al duzue kokapen horren eraginik?
- S. L. Errotako proposamena sortu zenean, jende askok galdetzen zigun ea beldurrik ez genuen horrelako proiektu handi baten aurrean, batez ere kokapenagatik, herriak erabiltzen ez zuen zonaldea baitzen. Eta ez, ez genuen. Lehendik geneukan libu-rutegia, nire ustez, ez zen batere ona, eta halere, jendea etorri egiten zen, bilduma ona genuelako eta behar zituzten liburuak eta ipuinak eskuratzen genituelako. Aldaketa hoberako izan behar zen. Eta kokapen berriak eragin positiboa izan duela esan genezake. Lehen baino jende gehiago etortzen da.
- Egoitza berrian hainbat euskarri eta zerbitzu berri eskaintzeko aukera izan dugu: CDak, CD-ROMak... Musika eta bideoak liburutegian bertan entzuteko eta ikusteko aukera dugu. Fil-mak jartzen ditugu tarteka; pasa den astean, adibidez, Charles Chaplin jarri genuen eta kuriozoso da: zuri-beltzezko filmak ha-siera batean ez dituzte gustuko, baina gero oso ondo pasatzen

dute. Eta haurrak horrelako gaietan ere hezi nahi ditugu, ez bakarrik liburuen munduan.

Laster *mikroteka* izango dugu: sei ordenagailu, behar den informazioa jasotzeko Internetetik eta CD-ROMetatik, eta baita lanak ordenagailuan egin ahal izateko ere. CD gehiago ekarrita eta mikroteka zerbitzua martxan jarrita, agian lortuko dugu 14-15-16 urteko horiek ere liburutegira etortzea, ordenagailuen mundua gazteentzat erakargarria baita. WIFI sistema ere badugu eraikuntza osoan. Hasieran ez da asko erabili, baina jada ikusten dira ume batzuk portatilarekin edo beste makinekin Internetera konektatzen.

Beste aurrerapauso bat mailegu automatizatuarena izan da. Orain, Eusko Jauriaritzaren udal liburutegien katalogo kolektiboan gaude, eta Tolosako erabiltzaileak gurean dauden liburuak ez ezik, sare horretan dauden edozein liburutegitako katalogoko liburuak ikusi eta eskatu ahal izango ditu. Eta ez hori bakarrik, orain maileguan hartutako materialen itzultze epea telefonoz edo posta elektronikoz luza daiteke, erreserbak egin daitezke...

Ekintzak antolatzeko ere hobeto gaude. Lehen ipuin kontaketak eta bestelakoak egiteko Kultur Etxeko hainbat ekitaldirekin konpartitu behar genuen, eta orain, horretarako gunea bat daukagu, proiektzioak egiteko tresnak... eta horrez gain, ilusio handia, baliabide gehiago ditugulako eta horrela gauza gehiago egin daitezkeelako.

Halere, pertsonalaren aldetik gauza ez da asko hobetu, baina uste dut denborarekin eta emaitza on hauekin jarraitzen badugu, zerbait egin ahal izango dugula.

- I. Z. Urte hauetan zure antolaketa sistema eta irizpideak aldatu al dira? Nola ikusten duzu oraingo perspektibatik bilakaera?
- S. L. Antolaketa sistema antzekoarekin jarraitzen dugu, baina bilduma sakabanatuagoa dago. Lehen 0-7 urtekoentzako zen gunea, orain bi gunetan banatu dugu, Donostian duten bezala: 0-4 urtekoentzat txiki-txokoa sortu da eta 5-7 urtekoentzat irakur-gela bat dago. Azken txoko honetan esperimendu bat egin dugu: irakurtzen ikasten ari direnentzat gunea bat sortu dugu eta funtzionatzen ari delakoan nago. Liburutegiaren hel-

buruetako bat irakurketa sustatzea da, baina baita irakurtzen ikasten ari direnei laguntzea ere. Eta batez ere gurasoei errazten zaie lana, oso arduratuta etortzen baitira, haurra irakurtzen hasi eta zein liburu mota erabil dezaketen ez dakitelako.

Eta bestalde, lehen geneukan gurasoentzako gunea asko hobetu dugu. Orain pasillu batean jarri dugu, edonork ikusteko moduan, eta gurasoak pasatzen direnean hartu egiten dituzte. Uste dut lehen baino gehiago erabiltzen dela. Jendeak dauden liburuak gustukoak ditu, ustez kalitate handikoak direlako. Euren komentarioetatik gustukoak dituztela nabaritzen dugu. Eta guraso oso partizipatiboak ere ikusten ditugu, askok gune hori osatzeko liburuak gomendatzen dizkigute.

I. Z. Zure ustez zer eduki behar du haur liburutegi batek?

S. L. Zerbitzua eta fondoak izateaz gain liburutegiak dinamikoa izan behar du. Ezin gara egon jendea noiz etorriko zain, nahiz eta bildumarik onena eta ederrena eduki. Jendearengana iritsi behar dugu, jende hori liburutegira erakarri, gure burua eta dugun guztia eskaini eta erabil dezatela, beraientzat baita. Gurasoek liburutegiaren garrantzia ikusi behar dute, beren umeen hezkuntzan, haien imajinazioa garatzen, beren zaletasunak aurrrera eramaten lagun diezaiekegula.

Liburutegiak batzuetan terapeuta funtzio apal bat betetzen du. Bereziki haurrak txikiak direnean eta arazoak daudenean (guraso bananduak, pixoihala kendu nahi ez, pisontzia erabili nahi ez, jeloskor egon...), gurasoak gai horiek tratatzen dituzten liburuak edo ipuinak eskatzera datoz liburutegira. Liburuzainaren eginkizuna horrelakoetan oso garrantzitsua da, arazoa konpontzen lagunduko duten liburu egokiak aukeratzeko. Orain literatura asko erabiltzen da umeari mundua azaltzeko. Eta biblioterapia deritzona ere esistitzen da, hau da, umeen arazoak ipuinen bidez gainditzea helburu duen teknika.

I. Z. Adinez adin, zein liburu mota dituzte gustuko haurrek?

S. L. Zaila egiten zait adinez adin esatea zer duten gustuko. Batez ere txikiak, irudi liburuak, beraiei buruz hitz egiten dutenak. Beren burua eta beren bizitzako gauzak liburuetan ikustea gusztatzen zaie eta horiekin identifikatuta sentitzen dira.

5-7 urtekoek, testu gehiago duten irudi liburuak izaten dituzte gustuko. Jolas-liburuak ere bai, *Mon dago Wally*-ren tankera-koak. Eta animaliei eta naturari buruzko informazio liburu soilak ere eramaten dituzte.

Eta gero, 8-9-10 urtekoen artean, mutilek komikiak eta informazio liburuak hartzen dituzte, eta neskek, bereziki nobelak. Hauen artean abenturazkoak eta baita ere misterioa, abentura, fantasia... Bizitzako gertakizunak gutxi.

Hamabi urterekin bizitzako gertakizunak kontatzen dituzten liburuak nahi izaten dituzte: lagun taldea, amodioa, drogak, ... Batzuek, batez ere irakurle onak direnek, fantasia eta zientzia fikzioa aukeratzen dute.

- I. Z. Neska eta mutilen artean nabaritzen al da diferentziarik irakurzaletasunari dagokionean?
- S. L. Bai. Bederatzi urtera arte ez hainbeste, baina hortik gora neskek gehiago irakurtzen dute eta liburu potoloek ez diete beldurrik ematen. Mutilak, berriz, beti daude arduratuta zenbat orrialde dituen liburuak. Mutilek orokorrean komikiak dituzte gustuko eta neskek nobelak. Hamalau urtetik aurrera, mutil irakurlea aurkitzea zaila izaten da, baina etortzen dena irakurle oso-oso ona da. Neska irakurleak, aldiz, ugariagoak dira, oso irakurle onak izan gabe.
- I. Z. Zein adinetara arte etortzen dira irakurleak haur liburutegira?
- S. L. Liburutegia 0-16 urte bitartekoentzat da. Halere, 15-16 urtekoak gutxi etortzen dira. Datozenak gazteagotan ere erabiltzaile onak izandakoak dira eta ez dute ikusten beren burua helduen liburutegian. Baina liburutegi gehienetan haur saila hamalau urtera arte izaten da. Baina gurean hamasei urtera arte jarri genuen, erabiltzaile horiek helduen liburutegian galdu egiten zirela ikusten genuelako. Irakurtzen jarrai zezaten nahi genuen, eta horregatik nahiago izan genuen adin tartea zabaltzea.
- I. Z. Edozein ume al da irakurzale? Familiak, sexuak, eskolak... ba al du eraginik horretan?
- S. L. Bai, edozein ume izan daiteke irakurzale. Batzuek berezkoa dute, nahiz eta familian estimulu gutxi izan, eta hori harrigarria da. Eta beste batzuei familian sustatu zaie irakurketa, motiba-

zioa izan dute irakurketa ederren bitartez horretara zaletzeko, baina gero ez dira irakurle sutsu bihurtu, ezta irakurle soilak ere. Hori egia da, baina familiak eragin handia du irakurzaletasunean. Nire ustez eskolak ez du hainbesteko eraginik. Agian irakasleak bai, baina ez eskolak. Irakurzaletasuna pertsonak transmititzen dutelakoan nago, eta ez eskolak.

- I. Z. Izenik esan gabe, eskola desberdinetako umeen artean nabaritzen al da diferentziarik irakurtzeko zaletasunari dagokionean?
- S. L. Eskola batzuek ez dute irakurzaletasunaren gaia horrenbeste lantzen. Beste eskola batzuetan, berriz, metodologia egokiak erabiltzen dituzte. Irakasle askok galdetu izan didate ea nola nola neur daitekeen ume batek liburua irakurri duen ala ez. Nire ustez bereizi egin beharko litzateke literatura asignatura derrigorrezko irakurketatik. Eta, bestalde, irakurzaletasuna sustatzeko asignatura bat jarri, irakurketa librearekin, inongo presiorik eta mugarik gabe. Eta asignatura hau irakurketa bizi duen pertsona batek irakatsi beharko luke, irakurketaren gozamina transmititzeko, beste inolako helbururik gabe.
- I. Z. Misterioa, beldurra, abentura, fantasia, umorea, hilketak, sentimenduen mundua, maitasun istorioak, mundu poetikoa, errealismoa, errealismo zikina deitua, zientzia fikzioa... gai eta esparru asko jorratzen dira haur literaturako liburuetan. Zein dira zure ustez eskaera handiena dutenak umeen eta gazteen aldetik?
- S. L. Adinen arabera desberdintasunak daude puntu honi dagokionean ere. Misterioa eta beldurra hamar urtetik gorakoentzat egokiak dira. Abentura ere bai, baina agian lehentxeagotik hasita, zortzi urtetik gora. Fantasia txikitatik hamabi urtera arte, eta beste batzuk betiko. Umorea ere 9-10 urterekin. Hilketak, errealismoa, sentimenduen mundua eta maitasun historiak hamabi urtetik gora. Mundu poetikoa, ez dakit zer esan nahi duzun honekin. Zientzia fikzioa orain arte ez zuten asko aukatzen, baina berriro modan jarri da.
- I. Z. Bideoak, musika, dvd-ak... denetik daukazue haur liburutegian. Ahalegin pasiboa bakarrik eskatzen duten produktu hauek kalterik egiten al diote irakurtzeko jarduerari? Nola ikusten duzu zuk produktu desberdin hauen arteko konbibentzia?

5. L. Bideoak liburutegian edukitzeak ez dakar inolako kalterik. Informazioa, aisia eta kultura euskarri ezberdinetan daude gaur egun, ez soilik paperean. Liburutegiak ume guztiei aukera berdinak eskaintzen dizkie, eta gainera gure bilduma ez da ikuspuntu komertzialetik osatzen, kalitate ikuspuntutik baino.

Bestalde, ikus-entzunezkoak erreklamo politak dira, eta liburutegiak jendea erakartzeko baliabide guztiak erabili behar dituelakoan nago. Hasieran, agian, bideo bila etorriko dira, baina hor dago gure papera, liburuzainaren papera: bideoaren aitzakia-rekin erabiltzaile hori ezagutu eta apurka-apurka beste aukera batzuk ezagutarazi ahal izango dizkiogu. Eta, beharbada, ez da izango inoiz munduko irakurlerik onena, baina beno, agian bere bizitzan inoiz bururatuko ez zitzaiona, liburu bat irakurtzea, azkenean agian irakurri egingo du. Liburutegiak ez dira antzina-ko txoko ilun eta aspergarriak, gizartearekin batera garatu dira eta garapen horren isla dira, euskarri mota guztiekin, zerbitzu eta teknologia berrieekin.

I. Z. Beste zerbaitek erantsi nahi zenuke?

5. L. Ez. Nahikoa da.